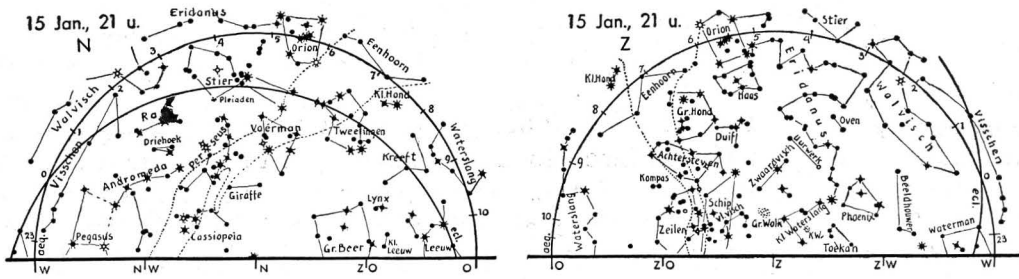

De sterrenhemel in Januari

STERRENGROOTTEN: 0 en 1 * , 2 * , 3 * , 4 • ; veranderlijk o

De kaartjes voor Januari gelden op 1 Jan. te 22 uur, op 15 Jan. te 21 uur, op 31 Jan. te 20 uur. Voorts zijn zij in andere maanden op de volgende tijden te gebruiken:

15 Sept. 15 Oct. 15 Nov. 15 Dec. 15 Jan. 15 Febr.
5 u. 3 u. 1 u. 23 u. 21 u. 19 u.

De bedoeling van dit tabelletje, dat maandelijks herhaald zal worden, is, dat op deze wijze met behulp der complete serie van 12 maandkaartjes hemel-aspecten voor den geheelen nacht worden verkregen. Zoo is dus het kaartje voor Januari ook b.v. in Februari te 19 uur bruikbaar. Wij zullen vaak naar vorige kaartjes verwijzen.

De MAAN. — V.M. 1 Jan.; N.M. 15 Jan.; E.K. 22 Jan.; V.M. 31 Jan. In den nacht van 30 op 31 Jan. heeft een weinig belangrijke gedeeltelijke maansverduistering plaats; slechts 1/10 van de maansmiddellijn wordt verduisterd.

De PLANETEN. — De planeten of dwaalsterren, die zich te midden der vaste sterren verplaatsen, kunnen niet op eenvoudige wijze in de kaart worden geteekend. Men heeft pas plezier van de kaartjes, wanneer men er de planeten zonder al te veel moeite op vinden kan. Hiertoe is de aequator verdeeld in 24 gelijke stukken, die de „rechte klimming” (R.K.) aangeven. Wanneer men nu hieronder leest: „Mercurius R. K. 19,5”, dan zoek men dit punt op den aequator op en men vindt vervolgens de planeet op de ecliptica dáár, waar de lijn van het punt 19,5 naar de pool de ecliptica snijdt. Men doet dit eenvoudig op het oog! De pool is het midden van de kaart, m.a.w. het punt N of Z, resp. Noordpool of Zuidpool.

Helaas is dit eerste kaartje al bijzonder ongeschikt, omdat er te 21 uur geen enkele der met het bloote oog zichtbare planeten boven den horizon staat! De R. K. op 15 Jan. is nl. als volgt:

Mercurius	19,5	— onzichtbaar.
Venus	21,7	— gaat onder te 19u. 59m.
Mars	21,1	— gaat onder te 19u. 32m.
Jupiter	13,4	— komt op te 23u. 46m.
Saturnus	21,2	— gaat onder te 19u. 35m.

VENUS bereikt op 5 Jan. haar grootste helderheid als avondster.

MARS en SATURNUS staan in Jan. vlak bij elkaar aan den westelijken avondhemel (Mars het laagst), Venus staat iets hoger. Mars en Saturnus passeeren elkaar rakelings in de avondschemering op 17 Jan. Nadien staat dus Saturnus het laagst.

Men heeft omstreeks dezen tijd fraaie samenstanden van de 3 planeten en de jonge maan. Venus passeert Mars op den 23sten en Saturnus op den 28sten.

JUPITER is pas in den nanacht zichtbaar in het Oosten.

S. W. VISSER.

KORTE MEDEDEELINGEN

Bliksemshade bij een palm. — Medio Mei 1933 werd in mijn tuin op Pledang te Buitenzorg een palm door den bliksem getroffen. Uitwendig waren geen beschadigingen zichtbaar, doch na een week vertoonden de bladerdos teekenen van verwelking. Allereerst viel de spits van het jongste blad om, daarna verdorden de bladeren geheel en na ca 3 weken viel tenslotte de geheele vegetatietop met

de bladvoeten naar beneden. Eind Juli werd de stam op ongeveer 50 cm boven den grond afgekapd en nu bleek, dat het hout allerminst dood was en de wortels evenmin, want nog gedurende ca 1½ maand lang trad er voortdurend bloedingsvocht uit de stomp te voorschijn, zoodat het vermoeden gewettigd is, dat de bliksemschade in dit geval op een electrocutie van den vegetatietop berust heeft.

VAN STEENIS.

Varroa jacobsoni Oudem.— De opmerking van Dr C. FRANSSEN in de Augustus-aflevering van dit tijdschrift geeft mij aanleiding op te merken, dat de ♀♀ van de genoemde mijtensoort, indertijd door mij op *Apis indica* F. gevonden, inderdaad afkomstig waren van het lichaam van de bijen zelf, waar zij speciaal op de bovenkant van de thorax zich vastgehecht hadden. De eerste exemplaren, die ik ving en die aan wijlen de heer C. RITSEMA, Conservator van het Leidsch Museum, opgezonden werden, waren van werkbijen afkomstig; later vond ik ook dezelfde mijt op een bijen-koningin en in het afval op de bodemplank van mijn bijenkast. Dat de acaroloog Dr A. C. OUDEMANS dit in zijn originele beschrijving (Notes Leyden Museum XXIV, pag. 216) niet vermeld heeft, komt daardoor, dat mijn aantekeningen door de heer RITSEMA niet aan hem doorgegeven werden.

Ik vestig hierbij de aandacht van Dr FRANSSEN en andere onderzoekers er op, dat, voor zover mij bekend, de larven, protonymphae, deuteronymphae en de mannelijke imagines van *Varroa jacobsoni* nog steeds niet beschreven en afgebeeld zijn. Ik slaagde er indertijd niet in deze te vinden en het is te hopen, dat anderen meer fortuinlijk zullen zijn. *Varroa jacobsoni* heeft voor mij een zekere betekenis gehad, doordat dit de eerste nieuwe diersoort is geweest, die ik indertijd (1904) mocht ontdekken, welk feit stellig er toe heeft bijgedragen, dat ik mij van dat tijdstip af met meer ijver aan zoölogies onderzoek wijdde.

Bandoeng, Augustus 1933.

EDWARD JACOBSON.

Tocht naar den G. Limo (bij den Poentjak-pas).— Wanneer men bij het bekende Telaga

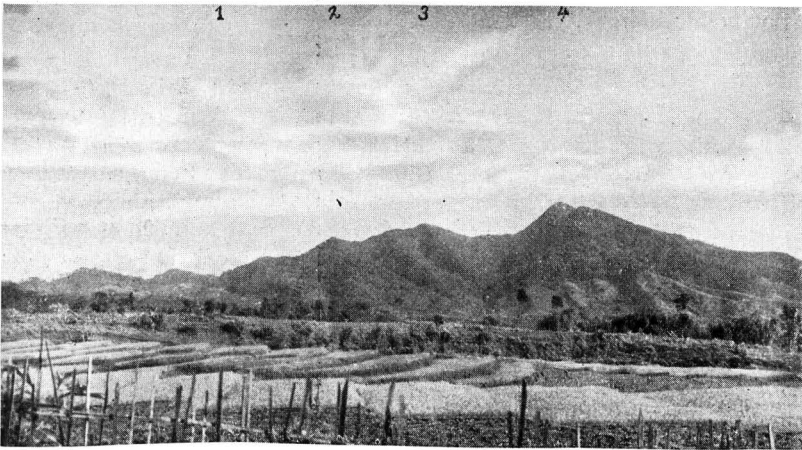

Fig. 1. G. Limo gezien vanuit Tjipanas. 1. Poentjak, 2. G. Megamendoeng, Foto Van Steenis. 3. G. Telaga, 4. G. Limo.

Warna naar het Oosten kijkt, ziet men tegen den zeer steilen, met ruig bosch begroeiden, wand aan van den G. Megamendoeng (1627 m), welke zich als een rug verder naar het N. voortzet en nog 2 topjes draagt, den G. Telaga en G. Limo. De laatste bevindt zich ten O. van Telaga Saät (zie dit tijdschrift XIX, 1930, blz. 106). Van de W. zijde is de G. Limo nauwelijks te beklimmen. Een gemakkelijke weg leidt echter via de Onderneming Tjiseureuh. Gaat men over den Poentjak naar Sindanglaja, dan slaat men ca 1½ km vóór Tjimatjan links af bij een bord „Ondern. Tjiseureuh 6 km” waarna de weg met enkele slingers naar de thee-fabriek voert. Vandaar uit kan men met de auto langs een vrij sterk slingerende, uitstekend onderhouden ondernemingsweg de hoogste afdeling Tjipantjoek, ca 1250 m boven zee, bereiken. Vandaar gaat het dan te voet verder langs een behoorlijk boschpad, aanvankelijk door eenigszins uitgekapt bosch, later door ongeschonden oerbosch, doorlopend stijgend over een naar het ZW. gericht rug den 1881 m hoogen Limo op. Uitzicht heeft men onderweg nergens, doch de flora is tamelijk rijk, o. a. vond ik er de zeldzame typische varen *Cheiropleuria bicuspis*. Hier en daar heeft men wildernissen van *Gleichenia*, *Dipteris* en *Oleandra*. *Nepenthes* is er algemeen; deze wordt hier genoemd ki lèta of ki kanton; volgens onzen Soendaneeschen boschlooper zou de naam sorok radja mantri, waarvan de afleiding niet meer bekend is, alleen aan de grondbekers gegeven worden. Het water uit de geopende bekens zou gedronken worden tegen asthma. Talrijke bloeiende kruiden verlevendigen het bosch: *Begonia isoptera*, *Dendrobium Kuhlii*, *Trichosporum Horsfieldii*, *Scutellaria javanica*, *Lysimachia cuspidata*, *Disporum chi-*

nense, *Polygala pulchra*, *Dischidia lanceolata*, *Calanthe Ceciliae*, *Argostemma uniflora* (zeer algemeen), *Burmannia candida*, *Eria flavescens*, *Platanthera angustata*, *Balanophora globosa* en *Nephelaphyllum pulchrum*. Nabij den top gaat het hooge bosch over in een lager mosrijk kreupelhout, met o. a. *Leptospermum*. Op den top heeft men vrijwel geen uitzicht. Bij den administrateur van Tjiseureuh, den heer VAN DOORN, die ons bijzonder ter wille was, zal men ongetwijfeld niet tevergeefs om raad en hulp behoeven aan te kloppen.

VAN STEENIS.

BOEKAANKONDIGINGEN

G. D. Duursma. — Cactus - Album. Uitg. N. V. PETTE's Cacaofabrieken, Wormerveer.

Hoewel dit album, verzorgd door den bekenden succulenten-specialist DUURSMA, reeds een paar jaar bestaat, verdient het toch aanbeveling nu nog de aandacht erop te vestigen, omdat mij gebleken is, dat het hier slechts geringe bekendheid geniet, zoowel als om het feit, dat het een waardige pendant is van „Cactussen” uit de serie der VERKADE-albums (vgl. vorige jrg., blz. 120). Aan de afzonderlijke beschrijving der platen en plaatjes gaan eenige, overzichtelijk ingedeelde algemeene hoofdstukken vooraf, die den lezer inlichten over verspreiding, indeeling, kweken, verplanten, vermeerdering, dierlijke vijanden, ziekten van Cactus-planten, enz. enz. Een bespreking van „Andere succulenten” toont aan, dat de inhoud meer geeft dan de titel belooft: *Euphorbia's*, *Aloë's*, *Agave's* *Mesembrianthemum's* en *Crassulaceae* vinden nl. ook een vermelding in een afzonderlijk hoofdstuk. Een opgave van aan te bevelen handboeken besluit de degelijke tekst.

Behalve eenige zwarte tekstfiguren, wordt het algemeene gedeelte geïllustreerd door een gekleurde titelplaat, een in het groen gehouden foto en 10 gekleurde plaatjes, die grooter zijn dan de 132 gekleurde plaatjes van het speciale gedeelte. Alle zijn keurig en kleurig uitgevoerd door den schilder P. H. SCHOR, die steeds de juiste kleurverhoudingen wist te treffen. In vele gevallen stellen de plaatjes die van VERKADE's „Cactussen” dan ook in de schaduw. Voor liefhebbers en kweekers een onmisbare aanvulling van hun Cactus-bibliotheek.

V. SL.

Wandelgids voor den G. Tangkoeban Prahoe, 18 blz. met kaart, samengesteld door L. VAN DER PIJL in opdracht van het Bestuur der Vereeniging „Bandoeng Vooruit”. Prijs f0.40.— 1933.

Soekaboemi Omstreken 67 blz. en kaart. Uitgave V.V.V. Soekaboemi's Bloei. Prijs f0.40.— 1933.

Met de J.M.C. rond de Merbaboe Hoogvlakte. Wandeltochten voor bergtoeristen. 44 blz. met kaart. Niet in den handel! Uitgave Kon. Ned. Ind. Motor Club, Hoofdkantoor Semarang.

Even wilden wij deze uitgaven hier voor de lezers aankondigen, daar alle 3 gidsjes, hoewel van lokalen aard, van dienst kunnen zijn bij het organiseren van tochten voor natuurliefhebbers. In verschillende vorm worden tochten beschreven, te weten voor den Tangkoeban Prahoe 7, voor Soekaboemi's omstreken niet minder dan 46 en voor den Merbaboe 8.

VAN STEENIS.

TER OVERNAME AANGEBODEN

BRAAK: Het klimaat van Ned. Indië. Algemeen gedeelte (8 dln.); Sumatra en overige Buitengewesten (Java en Madoera ontbreekt),	f 10.—	HERTWIG: Lehrbuch der Zoologie, 1900, f „Krakatau”: Uitg. Pacific Science Congres, 1929,	2.50
GERTH VAN WIJCK: Dictionnary of plant-names, 3 dln., ingen.,	„ 20.—	JOHANSEN: Erblichkeitslehre, 1909,	„ 3.—
SACHS: Vorlesungen über Pflanzenphysiologie, 1887 (band beschadigd),	„ 5.—	REINKE: Die Welt als Tat, 1908,	„ 4.—
CLAUS-GROBBEN: Lehrbuch der Zoologie, 1910,	„ 4.—	NUSSBAUM-KARSTEN-WEBER: Lehrbuch der Biologie, 1911,	„ 3.—
HERTWIG: Entwicklungsgeschichte des Menschen und Wirbeltiere, 1910,	„ 4.—	CREDNER: Elemente der Geologie, 1902,	„ 3.—
„Cinchona”: Jrg. 1924 t/m 1928, 1930 en 1931,	„ 7.50	HEIDENHAIN: Plasma und Zelle, 2 dln., 1907 (banden gevlekt),	„ 4.—
		JOST: Vorlesungen über Pflanzenphysiologie, 1908,	„ 4.—
		„Teysmannia”: Jrg. 1902, 1905 t/m 1912, 1914 (2 exx.), 1917 à f 1.— per deel of alles tezamen,	„ 10.—

Verzendkosten voor rekening der koopers. Zending à rembours.

Dr S. LEEFMANS, Buitenzorg.

TER OVERNAME GEVRAAGD

„Teysmannia”: Jrg. 1890, 1891, 1894, 1896/1902, 1916 en 1919.

Dr S. LEEFMANS, Buitenzorg.